

KARL BARTH

A keresztyén tanítás a Heidelbergi Káté alapján

Szerző: Karl Barth
Fordította: Ferencz Árpád
ISBN 978 963 558 227 3
Kiadó: Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója,
2013 (139 oldal)

Karl Barth *A keresztyén tanítás a Heidelbergi Káté alapján* című munkáját befejezetlen vázlatnak tekinti. Anyaga egy gyorsított kézirat átdolgozása, melyet a Bonni Egyetemen a Heidelbergi Kátéről tartott előadásai során vetettek papírra. Azért tekint a szerző ilyen módon nyomtatásban megjelent munkájára, mivel, ahogy ő fogalmaz, „a félév nagyon gyorsan véget ért”, ezért a Káté harmadik részének tárgyalása során csupán az összefoglaló tézismondákat közölte.

Ferencz Árpád, akinek köszönhetően a 20. század egyik legnagyobb teológusának ez idáig magyar nyelven nem olvasható tanulmányát vehetjük kezünkbe, szükségesnek tartotta, hogy néhány háttér információval szolgáljon a könyv utószavában az olvasók számára, melyek a „töredék” értelmezésében segítséget nyújthatnak.

Barth elűzetése után először 1946-ban tért vissza Németországba, hogy a Bonni Egyetemen tartott előadásaival hozzájáruljon a német egyház és a teológia újjáépítéséhez. A teológus válaszut elé került, mivel dönteni kellett, vagy véglegesen visszatér hazájába, és minden energiáját a német kérdésnek szenteli, vagy elsősorban az Egyházi Dogmatika befejezésére koncentrál, és ezzel közvetlen ráhatását „a németországi dolgokra,

egyek alkalmakra” korlátozza. Bevallása szerint: „Úgy véltem, a második utat kell választanom.”

Bár lemondott a Bázeli Egyetem rektori tisztére való jelöléséről, de a német kérdés folyamatosan foglalkoztatta. Nem tért vissza véglegesen Németországba, de vendégelőadásokkal segítette a teológiai munka újjászervezését. Az első háború utáni nyári szemeszterben tartotta azokat az előadásait, melyek később a „Kis dogmatika” anyagát képezték.

1947-ben Barth ismét Bonnba látogatott, hogy teológiai előadásokat tartson. Ekkor születtek meg a jelen kötet előadásai. Barth tisztában volt vele, hogy a hallgatók a háborús helyzet miatt nem rendelkeztek azokkal az előismeretekkel, melyekkel a háború előtti évek hallgatói. Ez az oka, hogy a szöveg lényegileg új információkat nem közöl, valamint hogy bizonyos gondolatok újra és újra megjelennek benne.

A Keresztyén tanítás a Heidelbergi Káté alapján olyan töredék, melynek fő célja nem a hitvallási irat történelmi exegézise, hanem mintegy átfogó módon rámutatni arra a dogmatikai rendszerre, amelyben az evangélium a Káté tanítása szerint kifejezhető. Nem célja a jelenlegi recenzióknak, hogy meghatározza ezt a dogmatikai rendszert, mégis a könyv első fejezetének főbb pontjai, melyek

által Barth a „keresztyén tanítás” lényegét határozza meg, érdekes ízelítőként állhatnak előttünk arra nézve, hogy milyen cél lebegett a szerző előtt előadásai alkalmával.

A keresztyén tanítás tárgya és tartalma, Jézus Krisztus evangéliuma. Ennek pontos megértéséhez szükséges megállapítanunk, egyfelől, hogy az evangélium jelentése *örömhír*, másfelől, hogy Jézus Krisztus egy olyan név, mely egy *sze-mélyre* utal. Ezen kettős jelleg különbözteti meg a keresztyén tanítást a világnézettől, filozófiától, egy ételszabálytól, vagy társadalmi rendtől. A keresztyén tanítás nem egyfajta emberi szellemi teljesítmény, vagy az emberi lelkiismeret produktuma. „A keresztyén tanításban sokkal inkább egy az emberhez eljutott, hozzá közel lépett, számára eljuttatott üzenetről van szó, egy üzenetről, mely újdonságot jelent, és amely címzettjét egy jól meghatározott, teljesen új és váratlan helyzetbe állítja.” Ez az üzenet elsősorban eljuttatja az embert őhozzá, akiről az üzenet szól, Jézus Krisztushoz. Az ő személyének az egzisztenciája, léte, és cselekedete, az üzenet által érintett ember életében radikális változásokat hoz. Az evangélium azonban nem csak egyszerűen üzenet, hanem *öröm-üzenet*. Így az újdonság, mely az ember életében megjelenik, öröm, segítség és biztatás.

A keresztyén tanítás csupán *kísérlet* az evangélium összefoglaló bemutatására, mely olyannyira végtelen és kimeríthetetlen, hogy egyetlen tanítás sem

tudja azt a maga teljességében visszaadni. A keresztyén tanításban ezért csak a főbb pontok összefoglalásáról lehet szó. Barth előadásait is ilyen kísérletnek minősíti, melyeken „csak egy távoli pillantást vetünk azoknak a dolgoknak a gazdagságára, melyekből a keresztyén tanítás áll”. Nem csak „mennység” szempontjából kísérlet a keresztyén tanítás, hanem abból kifolyólag is, hogy Jézus Krisztus evangéliuma egy önmagában is tökéletes dolog. Minden bemutatás hozzá képest csak töredékes lehet, mivel függ a kor ismeretének a szintjétől. Ennek ellenére a kísérletet *meg kell* tenni, és *szabad* is megtenni. Ezzel kapcsolatban felvetődik a kérdés, hogy beszélhetünk-e egyáltalán a keresztyén tanításban *előrehaladásról*? Erre a kérdésre azonban nem létezik sem egyértelmű igen, sem egyértelmű nem, mivel „egyedül Isten a tudója annak, hogy két évezred dogma- és teológiatörténete előrehaladt-e, vagy a keresztyénség pusztán körbeforgott”. Nem a mi feladatunk tehát ennek megítélése. A mi feladatunk, hogy kísérletet tegyünk Jézus Krisztus evangéliumának hű és összefoglaló bemutatására.

Ennek során egyházi felelősséggel járunk el, azaz úgy, mint akik magunk is készek vagyunk a hallottakat saját ügyünként felvállalni. Úgy, mint akik számára az üzenet nem életükön kívül esik, hanem akik életére az üzenet hatással van, mint akik az egyháznak abba a közösségébe tartoznak, amelyet Krisztus örömmüzenete alapoz meg,

és amelyre ezen üzenet továbbadása bízott. Ennek a feladatnak az elvégzéséhez újra és újra szükség van a keresztyén tanítás összefoglalására. Az evangélium nem „holt tőke”, mellyel rendelkezünk. Az evangéliumot újra és újra kutatni, keresni, és kérni kell. A keresztyén tanítás tehát nem öncél, „*poula théologie*”, sokkal inkább a gyülekezeti szolgálat része, szolgálat Istennek és felebarátainknak.

A keresztyén tanításnak *forrása* és *célja* van. Forrása fölötté áll normatív módon, az evangélium bizonyágtétele, úgy, amint azt az Ó- és Újszövetség elénk adja. Jézus Krisztus az, akít a próféták és apostolok minden örömmel összefoglalásaként hallottak és sejtettek meg. Az Ő konkrét alakjától ered a keresztyén tanítás, így tehát a keresztyén tanítás az exegézisből származik, és célja egy jobb exegézis, azaz Jézus Krisztus még jobb felismeréséhez való elvezetés. Ennek alapján Barth a dogmatika őseredeti *feladatának* az exegézist jelöli meg.

Végül megállapítja, hogy a keresztyén tanításnak nincs *abszolút módszere*. Fontosabb annál, hogy milyen utat választunk, az, hogy hogyan járunk rajta. Barth mégis meghatároz bizonyos fő, és mellékszabályt a módszerre nézve. Főszabályként előttünk áll, hogy a keresztyén tanítás az Íráson alapul, és az Íráshoz vezet. Mellékszabályként rámutat, hogy „jó, azaz helyes keresztyén tanítás nem a magányos gondolkodás légüres terében zajlik, hanem a helye a szentek közössége”. A szentek közössége alatt a múlt és a jelen egyházát közösen érti, és ebből a témára való tekintettel arra teszi a hangsúlyt, hogy az igaz keresztyén tanítás összefügg az *atyák* tanításával. Ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy az egyházban vannak megbízható

és kevésbé megbízható atyák. A Kátét mintegy az elsőhöz sorolva megállapítja: „a Heidelbergi Kátében az evangélium által megújított reformátori egyház jó, azaz evangéliumra alapozott hitvallásával van dolgunk.”

Előadásaival kapcsolatban kifejezi, nem dogmatörténeti, hanem dogmatikai szempontból közelíti meg a Kátét, azaz alapvetően a keresztyén tanításra, mint olyanra koncentrálnak és nem a Heidelbergi Kátéra. A cím (Keresztyén tanítás *a Heidelbergi Káté alapján*) még csak azt sem jelenti, hogy heidelbergi ortodoxiát kíván tanítani. A Heidelbergi Kátéra úgy tekint, mint egy *kísérletre*, abban az értelemben, ahogy a fogalmat korábban használta. Számol a 16. és a 20. század közötti különbséggel, mely hatványozódik az akkori németországi helyzetben. Értelmetlen a 16. századi tanítást változatlanul és mozdulatlanul megtartani. „Ez reformációellenes cselekedet lenne.” – írja Barth. A szentek közösségében *tisztelettel és hálával* adózunk az egyház atyáinak, de a szentek közösségében a *szabadság* érvényesül. „Az igaz tisztelet és az igaz hála szabad.” Barth a kötetben lévő előadásaiban mindkettőnek helyet kíván adni. A szöveg fő vonalát kívánja követni, de ahol szükséges, eltér attól. Ezekben az esetekben is azonban igazodik ahhoz, amit a Káté valójában mondani akar. Megállapítja, ha e szabadsággal nem élhetne, azt jelentené, hogy a Heidelbergi Kátét a Szentírással azonos szinten kezeljük.

Barth fent összefoglalt gondolataiban nagyon világosan felvázolja előttünk azt az irányt, melyet előadásaiban követni kíván. Határozottan a Szentírás talaján áll, a Heidelbergi Káté hiteles bizonyágtételét szem előtt tartva, így kalauzolva az olvasót 28 fejezeten ke-

resztül a Heidelbergi Káté alapján megfogalmazott keresztyén tanítás útján.

A fordító szerint a mű értékét az adja, hogy rámutat, „hogyan lehet az ősi hitvallásból kiindulva, annak talaján állva saját és sajátos teológiai gondolatokat megfogalmazni. Erre pedig, úgy vélem, minden időben szükség van.” Különö-

sen fontos jelentőséggel bírnak Ferencz Árpád szavai a Heidelbergi Káté születésének 450. évfordulója alkalmával, melynek méltó ünnepléséhez járul hozzá Karl Barth: *A keresztyén tanítás a Heidelbergi Káté alapján* című műve magyar nyelvre fordításával.

Kovács Gergő